

Милена Б. Маројевић
Универзитет у Источном Сарајеву
Филозофски факултет
Катедра за руски и српски језик и
књижевности

УДК 811.161.1'362;
811.163.41'362;
811.162.1'362
DOI 10.7251/RAD1715339M
Оригинални научни рад

ЕКСПЛИКАТОРИ МОДАЛНОГ ЗНАЧЕЊА НЕОПХОДНОСТИ (у руском, српском и пољском језику)

Апстракт: У раду¹ се врши функционално-семантичка анализа поља ситуативне модалности која се реализује у оквиру микропоља неопходности у руском, српском и пољском језику на тексту романа „Васкрсење“ Л.Н.Толстоја, маркирају се специфичности функционисања руских модалних експликатора и њихових еквивалената у српском и пољском језику.

*Ситуативна модалност као фрагмент функционално-семантичке категорије модалности састоји се од поља, и у конкретном случају то је модалност неопходности. План садржаја микропоља ситуативне модалности у преводу се изражава различитим средствима, пре свега семантички блиским лексичким модификаторима (модалним предикативима и глаголима). Предикативни придев *должен* заузима посебно место и представља апсолутну доминанту међу модалним лексемама са семантиком неопходности.*

Приликом истраживања коришћене су методе анализе текстуалне функције средстава вербализовања значења модалности неопходности; описиван је структурно-садржајни обим микропоља модалности неопходности у оригиналу и преводима; утврђиване су типолошке карактеристике средстава експликације дате модалности.

Кључне речи: модалност, значење обавезности, компаративна анализа, превод, међујезички еквиваленти.

Термин „модалност“ у лингвистици је полисемичан: њиме се називају разне појаве које обједињује особина да различитим средствима – граматичким, лексичким, интонацијским – изражавају однос говорника према ономе што саопштава или однос исказа према стварности (Граматика 1980 (АГ 80), том II: 214).

Модалност се користи, такође, за изражавање широког круга различитих појава, те се у сферу модалних односа сврставају следеће групе значења:

¹ milos@mail.ru

а) супротстављање према особини реалност/иреалност. Ово је тзв. објективна реалност, која се изражава граматичком категоријом начина;

б) другу групу значења представља супротстављање исказа на основу илокутивне моћи, коју чини асеративна, мотивациона и илокутивна модалност;

в) у сферу модалности спадају и значења којима се изражава однос говорника према сопственом садржају исказа, тј. његов психолошки или ментални однос, нпр. пожељност, хипотетичност, сумња и сл. То је тзв. субјективна модалност (Виноградов 1975) (Граматика 1980 (АГ 80), том II: 214-236);

г) модалним се зове и значење могућности и неопходности још од Аристотела (Ты *должен* им помочь). У руском језику могућност и неопходност се изражавају лексички (глаголима, предикативима, уводним речима, партикулама), а такође и конструкцијама, пре свега инфинитивним: Тебя не убедить (= *нельзя* убедить), то је негирање могућности, Мне дежурить завтра (= *надо* дежурить), ово је неопходност.

У оквиру неопходности могуће је издвојити онтолошку неопходност, која се може схватити као логичка, њен основни показатељ је предикативни придев *должен*. Модална семантика неопходности може бити експлицирана различитим средствима, и то: а) конструкцијама са модалним лексемама; б) конструкцијама са независним инфинитивом, а то су у суштини инфинитивне реченице; в) конструкцијама са облицима заповедног начина у неимперативној употреби; и г) реченицама са обликом садашњег времена које је употребљено у функцији наредбе (Корпусна грамика, доступна на сајту rusgram.ru/main).

Ослањајући се на концепцију модалности коју је предложио Виноградов, Г. А. Золотова је издвојила три аспекта модалних односа: 1) однос садржине исказа према стварности на плану реалности/иреалности с говорниковог гледишта; 2) однос говорника према садржају исказа на плану истинитости/неистинитости, то је субјективна модалност; 3) однос између субјекта радње (носиоца особине) и радње (предикативне особине), то је тзв. унутарсинтаксичка особина (Золотова 1973: 140-157).

Централно место међу свим побројаним средствима за изражавање неопходности припада конструкцијама с модалним лексемама, јер се њима могу описати све семантичке варијанте ове категоријалне ситуације. У модалне лексеме са семантиком неопходности у руском језику спадају придеви *должен*, *вынужден*, *принуждён*, *обязан*, као и *нужен*, *необходим*; предикативни прилози (лексеме категорије стања) *можно*, *надо*,²*необходимо*, *по-*

² Превод руских лексема категорије стања на српски језик разматрали смо

ложено, пора; глаголи *следует, подобает, стоит, не мешает, надлежит, приходится/придётся*; именице *долг, обязанность*; неки устаљени обрти типа *имеет смысл, есть необходимость* и неки други (Теорија функционалне граматике 1990: 147).

Апсолутна доминанта овог низа међу свим осталим модалним средствима јесте лексема *должен*, која најпрецизније изражава опште значење неопходности, и притом она може да изрази све семантичке варијанте датог значења: и неопходност која је условљена стицајем околности, и условљеност постојећим социјалним обавезама, и условљеност унутрашњим дугом, етичким нормама, дужност базирану на унапред планираној ситуацији, као и обавезност као последицу утицаја туђе воље. Све остале лексеме су мање или више везане за одређене семантичке варијанте облигаторне ситуације, нпр. лексема *пора* указује на неопходност која произилази из наступања неког рока, или пак лексема *следует*, која се везује за унутрашњи дуг или одређене етичке норме итд. Међутим, лексема *должен* може да се употребљава уместо свих других модалних лексема, док обрнута замена уопште није могућа.

Друга, деонтичка неопходност представља обавезу. Агенс је обавезан да обави неку радњу уколико постоји особа или институција чији ауторитет он поштује, или уколико постоје морални принципи или социјалне норме које га приморавају да тако поступи. С деонтичком неопходношћу су повезани морални дуг, обавеза, понашање у складу са законским прописима. Најфреквентнији експликатор деонтичке неопходности је предикативни придев *должен*, затим то су лексеме *обязан, необходимо, обязательно, неизбежно, непременно, требуется, следует*; с негацијом се употребљавају – *неправильно, неконституционно, незаконно, аморально* и др.

Трећа, епистемичка неопходност представља убеђеност говорника у високу вероватноћу ситуације.

Објективна модалност се реализује кроз три микропоља – модалност могућности, потребе и неопходности и представља важну структурно-садржајну компоненту функционално-семантичке категорије модалности. Сваки од ова три типа објективне модалности обухвата више средстава којима се експлицира, а нека од њих имају више модалних значења. Модалност се може вербализовати различитим граматичким и лексичким средствима: облицима начина (у руском језику то је изјавни, заповедни начин и кондиционал, као и посебна употреба инфинитива), уводним речима и прилозима

у раду *Преводна семантизација руских безлично-предикативних лексема*. Српски језик, ISSN0354-9259, књига XVIII, стр. 695-708, [COBISS. SR-ID 140692487], Београд, 2013.

(*кажется, пожалуй*), модалним глаголима (*хочу, могу*), предикативним придевом *должен* и безлично-предикативним лексемама (*обязан, надо, можно* и др.), као и интонацијом.

Објективна модалност у роману „Васкрсење“ представљена је различитим средствима, која су организована по принципу центра и периферије. Централни део и знатан део периферије ових микропоља заузимају лексички модификатори (модални предикативи и глаголи), који се употребљавају у синтагмама са зависним субјекатским инфинитивом. Границе поља објективне модалности су дифузне.

Центар модалности као функционално-семантичке категорије представља објективна модалност, која је, како је већ истакнуто, садржајно комплексна и постоји више начина и средстава за њено изражавање. Објективна реалност представља однос садржаја исказа према екстралингвистичким факторима на плану реалности/иреалности, с аспекта говорника.

Фактори који утичу на ситуацију неопходности могу бити објективни; спољни у односу на субјекат узрочник и могу представљати разлоге морално-етичке природе, који се преламају кроз субјектову свест. Сходно овој условној подели неопходност се може квалификовати као субјективно-објективна и (чисто) објективна.

У оквиру објективне неопходности могу се издвојити посебна значења, и то: принудно вршење радње, које подразумева условљеност потчињавања општеприхваћеним законима или пак неким спољним околностима које субјекат не може да измени; и друго, као неминовност вршења радње, на коју утичу околности које субјекат не може да савлада.

У субјективно-објективну неопходност спада значење дужности, обавезности, схваћено тако у свести субјекта као обавеза да се радња изврши; и још значење потребе за обављањем радње, коју субјекат сматра потребном, а то значи и пожељном.

У роману „Васкрсење“ се износе осећања и преживљавања јунака, те стога доминирају значења субјективно-објективне неопходности.

Велики (Речник 1948-1965 (БАС), том 3: 942), Мали (Речник 1981 (МАС), том I: 423) академијски речник и Речник под редакцијом Д. Ушакова (Речник 1996 (СУ), т. I: стубац 755) међу бројним речничким чланцима посвећеним речима са кореном *долг* наводе и следеће четири одреднице: *долг, должен, должно, должно быть*. Речи се у речницима маркирају као променљиве или непроменљиве, а затим се класификују на врсте речи у складу са њиховом морфолошком карактеристиком. Непроменљиве речи су објашњене семантичким терминима (нпр. *в значении сказуемого*) или синтаксичким терминима (нпр. *вводное слово*).

Должен има следеће семантичке карактеристике:

1. кому-чему – бити нечији дужник, уплатити неке нешто: *Илья Ильич вам должен десять тысяч рублей по заёмному письму* (И.А. Гончаров, «Обломов»);

2. с инф. обавезан да нешто уради: *Служащие должны вовремя являться на работу*;

3. с инф. о нечему што ће се обавезно, неизоставно десити: *Затмение должно наступить в три часа*;

4. с инф. служи за изражавање вероватноће, претпостављене неминовности неког догађаја: *Она должна была прийти ещё вчера*.

Кратак придев *должен* етимолошки је везан са именицом *долг*, од прасл. *dъlgъ, ст.сл. дльгъ, рус. *долг* (Фасмер 1996, том I: 524).

Долженкому-чему се употребљава са персонификованим субјектом, тј. са живим бићем, што није случај са осталим значењима ове лексеме.

Глагол *musieć* значи *podlegać jakiejś konieczności, nie mieć wyboru, nie móc inaczejpostąpić* (SJP-Речник пољског језика, т. II: 230) (бити принуђен, немају могућности да се поступи другачије).

Кратак предикативни придев *powinienu* пољском језику значи *mieć obowiązek cośzrobić, musieć coś zrobić* (SJP-Речник пољског језика, т. II: 870) (бити обавезан, дужан да нешто уради).

У радовима бројних руских научника срећу се напомене у вези са глаголским карактеристикама код кратких придева и лексема категорије стања. А. Х. Востоков је сврстао у категорију глагола речи које су различите с аспекта генетике и морфологије, али су обједињене заједничким лексичким и синтаксичким особинама (Востоков 1861: 42-43). Заиста, многим својим семантичким и синтаксичким карактеристикама лексеме типа *надо*, *можно*, *нельзя*, *стыдно* подсећају на глаголе. В.В. Виноградов (1947: 187; 266) је такође видео у кратким придевима карактеристике глагола. Потврда томе су глаголи као еквиваленти преводне семантизације придева *должен* у српском језику – глаголи *требати* и *морати*; у пољском језику такође доминирају глаголи у преводу лексеме *должен* – и то глаголи *musieć* и *mieć*.

Дакле, модално значење неопходности изражава се у руском језику следећим средствима: предикативним придевом *должен*, безличним глаголом *следует*, предикативним прилозима *надо*, *нужно*, *необходимо*, *целесообразно*. Основни лексички експликатори наведених значења у пољском језику су глаголи *musieć* и *mieć*, безлични глаголи *należу* и *wypada*, предикативни придев *powiniен*, предикативни прилози *warto*, *trzeba*. У српском језику то су глаголи *морати* и *требати* и придев *дужан*.

У роману доминира предикативни придев *должен* као најуопштенији експликатор свих побројаних значења неопходности. Еквивалент у српском језику је придев *дужан*, док је у пољском кратак предикативни придев *powinien* (*winien*) са семантиком неопходности која се заснива на унутрашњој свести и поимању одговорности.

Я чувствую, что я перед Богом *должен сделать* это (Толст. 168).

Осећам да сам *дужан* пред богом да то учиним (Јов. 179).

Czuję, że wobec Boga *powinienem* to uczynić (Rog. 205).

Унутрашње убеђење је садржано и у следећем примеру:

Он теперь задал себе эти вопросы и удивился, как всё было просто. Было просто потому, что он теперь не думал о том, что с ним произойдёт, и его даже не интересовало это, а думал только о том, что он *должен сделать* (Толст. 205).

Сад је поставио себи ова питања и зачудио се како је све било једноставно. Једноставно је било зато што сад није мислио шта ће се с њиме догодити, па га чак то није ни занимало, већ је мислио само шта *треба* да уради (Јов. 238).

Zadał sobie teraz znowu te pytania i zdziwił się, jak wszystko było proste. Proste było dlatego, że teraz nie myślał, coś s nim stanie, i nawet go nie interesowało, ale myślał tylko o tym, co *powinien robić* (Rog. 280).

Следећи примери садрже модалност неопходности која је условљена спољним околностима. Овде је реч о службеној обавези.

Тетушки ждали Нехлюдова, просили его захватить, но он телеграфировал, что не может, потому что он *должен* быть в Петербурге к сроку (Толст. 136).

Тетке су очекивале Нехлюдова, молиле га да наврати, али је он телеграфисао да не може зато што *мора* да буде у Петрограду у одређено време (Јов. 144).

Ciotki oczekiwały Niechludowa, prosiły go, żeby przyjechał, ale zadeszował, że nie może, bo *musi być* w Petersburgu w oznaczonym terminie (Rog. 162).

Следећи пример илуструје значење неопходности са нијансом планиране радње и предикативни придев *должен* врши функцију модалног експликатора. Овај пример говори о поштовању правила, норми, инструкција.

Одна из етих женщин, как самая важная преступница, *должна была* быть доставлена отдельно (Толст. 4).

Једну од тих жена, као најважнију преступницу, *требало је* спровести посебно (Јов. 20).

Jedna z tych kobiet, jako główna przestępczyni, *miała być* sprowadzona oddzielnie (Rog. 6).

У синтагми са инфинитивом глагол *mieć* у польском језику врши службу модалног експликатора са нијансом планиране радње. У српском језику то је глагол *требати*.

Собрать и продать посеянный урожай, распродать инвентарь и не-
нужные постройки – всё это *должен был* сделать управляющий уже после
него (Толст. 204).

Скупити и продати засејано жито, распродати инвентар и непотреб-
не грађевине – све *је* то *требало* да учини управник већ кад он оде (Јов. 214).

Zebrać i sprzedać zasiane zboże, spieniężyć inwentarz i niepotrzebne
budynki – wszystko to *miał zrobić* rządcą już po jego wyjeździe (Rog.215).

У неким случајевима као синоним глагола *musieć* у польском језику се
користи глагол *mieć* као преводни еквивалент руског предикативног придева
должен, који, поред семантике „имати“, врши функцију експликатора
модалног значења обавезностиу синтагми са зависним инфинитивом.
Овај пример се може тумачити као службена обавеза уз додатак договора,
условљености.

Бреве был тот товарищ прокурора, который *должен* был обвинять в
этом заседании (Толст. 23).

Бреве је био помоћник тужиоца који *је требало* да заступа тужбу на
овом претресу (Јов. 38).

Breve był to ów wiceprokurator, który *miał oskarżać* na tym posiedzeniu
(Rog.29).

Објективна неопходност је друго по заступљености значење
модалности неопходности са семантиком принуђености на вршење неке
радње, и оно је вербализовано такође предикативним придевом *должен*.
Преводни еквивалент у српском језику је глагол *морати*. Овај пример говори
да је Маслова принуђена на патњу зато што је суд донео неправедну пресуду.

– Другие что делают – и ничего, а я ни за что страдать *должна* (Толст.
117).

– Шта све други не раде, а ја *морам* да патим ни крива ни дужна (Јов.
121).

– Co inni wyprawiają – i nic, a ja *muszę cierpieć* bez winy (Rog.144).

Семантика следећег контекста говори о томе да је јунакиња принуђена, иако неће да изгуби садашње место у животу у коме се осећала сигурно.

Чуя же, что Нехлюдов хочет вывести её в другой мир, она противилась ему, предвидя, что в том мире, в который он привлекал её, она *должна* будет потерять это своё место в жизни, дававшее ей уверенность и самоуважение (Толст. 155).

Осећајући пак да Нехлюдов хоће да је изведе у други свет, она му се противила, пошто је предвиђала да у том свету у који ју је он привлачио, она *мора* да изгуби то своје место у животу које јој је уливало сигурност и самопоштовање (Јов. 166).

Czuając zaś, że Niechludow chce ją wprowadzić w inny świat, opierała mi się przewidując, że w innym świecie będzie *musiała* stracić to miejsce w życiu, które dawało jej pewność i szacunek dla samej siebie (Rog.190).

У тексту романа постоје појединачни случајеви употребе модификатора *должен* за вербализацију значења неопходности обављања радње.

– Я ещё *должен* заявить, – сказал Нехлюдов, – что я не могу продолжать участвовать в сессии (Толст. 128).

– *Морам* да вам саопштим и то – рече Нехлюдов – да не могу даље да учествујем у суђењу (Јов. 140).

Chciałem jeszcze *oświadczyć* – rzekł Niechludov – że nie mogę nadal uczestniczyć w sesji sądu (Rog.157).

Овде неопходност кореспондира са жељом (да даље не учествује суђењу).

У роману се такође срећу примери у којима се предикативним придевом *должен* експлицира значење неизбежности вршења радње.

У следећој реченици се предикативним придевом *должен* изражава управо значење неизбежности вршења радње, преводни еквивалент у српском језику је глагол *морати*, и у пољском је такође глагол *musieć*.

Предписания же эти *должны* неизбежно быть исполнены, и потому было совершенно бесполезно думать о последствиях таких предписаний (Толст. 269).

Ове директиве су се пак неизбежно *морале* извршити и стога је било потпуно бескорисно мислити на последице таквих директива (Јов. 278).

Te zarządzenia zaśmusiały być wykonywane nieodwołalnie i dlatego było rzeczą zupełnie bezcelową zastanawiać się nad ich skutkami (Rog.331).

У центру микропоља неопходности у роману „Васкрсење“ Л.Н. Толстоја је група лексичких модификатора са доминантом – предикативним придевом *должен* и предикативима *надо* и *нужно*. У пољском језику су употребљена као преводни еквиваленти три лексичка експликатора – предикатив *trzeba*, модални глагол *musieć* и кратки предикативни придев (*po*)*winien*. Ови модификатори у пољском језику заузимају центар поља модалности и специјализовани су за изражавање појединачних модалних значења неопходности, које се базира на унутрашњој свести или личном поимању неопходности и моралне субјектове одговорности. А глагол *musieć* изражава објективну потребу, независно од датог човека, којој он не може да се супротстави.

У зону ближе периферије у оригиналу романа „Васкрсење“ спада предикативни придев *должно*, придеви *необходимый*, *обязанный* и деривати изведени од њих, глаголи *приходиться/прийтись*, одрична заменица *не к чему* и заменички прилози *незачем*, *нечего*. У зони даље периферије су углавном лексички модификатори, и то су модални безлични глаголи *надежит*, *подобает*, *стоит*, *предстоит*; затим кратак придев *нужен*; трпни партицип *вынужден*; предикативне именице *время*, *пора*; глаголско-именске синтагме са лексемама *дело*, *долг*, *резон*.

У закључку се може констатовати да су у раду утврђене функционално-семантичке специфичности реализације значења ситуативне модалности неопходности у роману Л. Н. Толстоја „Васкрсење“ и његовог превода на српски и пољски језик, описана је структура и садржина микропоља у оригиналу и преводу, уз утврђивање типолошких особина средстава којима су изражена ова модална значења.

На основу функционално-семантичке анализе средстава експликације модалног значења неопходности у Толстојевом роману „Васкрсење“ и његовог превода на српски и пољски језик констатовано је да је доминанта центра модалног микропоља неопходности предикативни придев *должен*; у српском језику најчешћи еквиваленти преводне семантизације су глаголи *морати* и *требати*, док је у малобројним примерима употребљен придев *дужан*; у пољском преводу такође доминирају глаголи *musieć* и *mieć*, и предикативни придев (*po*)*winien*.

Изучавање категорије модалности на компаративном плану помаже да се маркирају како универзални експликатори категорије модалности, тако и националне специфичности, које представљају карактеристику националне језичке слике света.

Модалност представља функционално-семантичку и комуникативно-прагматичну категорију којом се изражава говорников однос према

екстралингвистичкој стварности или његов субјективни однос према разним аспектима исказа.

Средства којима се изражавају модална значења неопходности организована су по принципу центра и периферије, чиме се одређује хијерархија односа у оквиру одређених функционално-семантичких микропоља. Функционално-семантичко микропоље неопходности вербализује се у руском језику и средствима која нису суштински модални модификатори.

Литература

- Аскоченска 1971: Аскоченская В. Ф., Выражение возможности и необходимости в конструкциях с зависимым инфинитивом (на материале польского языка в сопоставлении с русским), АКД, Воронеж.
- Брикнер 1975: Aleksander Brückner, Słownik etymologiczny języka polskiego. Warszawa: Wiedza Powszechna.
- Виноградов 1950: В. В. Виноградов, О категории модальности и модальных словах в русском языке // Труды Института русского языка АН СССР. – т. 2. Москва : Ленинград.
- Виноградов 1972: В. В. Виноградов, Русский язык (грамматическое учение о слове). Издание второе, Москва: Высшая школа.
- Востоков 1861: Востоков А. Х., Сокращенная русская грамматика, Казань.
- Грамматика 1960 (АГ 60): Грамматика русского языка, Том II, Москва: Наука.
- Грамматика 1980 (АГ 80): Русская грамматика, Том II, Синтаксис, Москва: Наука.
- Грамматика: Корпусная грамматика, монографска публикација доступна на сајту rusgram.ru/main).
- Золотова 1973: Золотова Г. А., Очерк функционального синтаксиса русского языка, Москва: Наука.
- Речник 1948-1965 (БАС): Словарь современного русского литературного языка: в 17-и тт. Москва – Ленинград: Наука, Ленинградское отделение.
- Речник 1968: Mały słownik języka polskiego, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Речник 1981(МАС): Словарь русского языка в 4-х томах, под ред. А.П.Евгеньевой, Москва: Русский язык.
- Речник 1996 (СУ): Толковый словарь русского языка, под ред. Д.Н. Ушакова, Москва: ТЕРРА.

- Речник 2005 (SJP): Słownik języka polskiego, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Теорија функционалне граматике 1990: Теория функциональной грамматики, Темпоральность. Модальность / под ред. А.В.Бондарко, Ленинград: Наука, Ленинградское отделение.
- Толстој 2013: О. А. Толстая, Функционально-семантические особенности ситуативной модальности в романе Л.Н. Толстого «Воскресение» и его польском переводе, АКД, Калининград.
- Фасмер 1996: Макс Фасмер, Этимологический словарь русского языка в 4-х томах, перевод с немецкого и дополнения члена-корреспондента РАН О.Н.Трубачева, Санкт-Петербург: Издательство “АЗБУКА”, Издательский дом “Терра”.
- Хесен, Стипула 1980: Дмитрий Гессен, Рышард Стыпула, Большой польско-русский словарь, Москва-Варшава.
- Чвани 1985: Кэтрин В. Чвани. Грамматика слова *должен*: словарные статьи как функция теории, у књ. Новое в зарубежной лингвистике, с. 50–80, Москва: Прогресс.

Извор

- Толстој:Толстой Л. Н., Собрание сочинений в 22-х томах, Москва: Художественная литература, 1983.
- Лав Толстој: Васкрсење, издаје и штампа Бранко Ђоновић, Превео М. Јовановић, Београд, 1964.
- Tolstoj Lew: Zmartwychwstanie. Przełożył Waclaw Rogowich. Warszawa, Państwowy instytut wydawniczy, Biblioteka klasyki polskiej i obcej, 1976.

Милена Мароевич

Экспликаторы модального значения необходимости
(в русском, сербском и польском языках)

Резюме

Целью статьи является установление функционально-семантической специфики реализации значений ситуативной модальности необходимости в романе Л.Н. Толстого „Воскресение“ и его перевода на сербский и польский языки. Данная цель осуществляется описанием структурно-содержательного объёма микрополей ситуативной модальности в подлиннике и в переводе и установлением типологических признаков средств выражения рассматриваемых модальных значений.

Ситуативная модальность как фрагмент функционально-семантической категории модальности имеет полевую структуру и выступает в виде микрополя необходимости.

План содержания микрополей ситуативной модальности в переводе романа „Воскресение“ реализуется несколькими разноуровневыми средствами, в первую очередь семантически близкими лексическими модификаторами (модальными предикативами и глаголами).

Предикативное прилагательное *должен* занимает особое место, являясь безусловной доминантой среди модальных лексем, имеющих значение необходимости.

В ходе исследования использованы следующие методы: контекстуальный, функционально-семантический метод, сопоставительный анализ.

В статье анализируется лексикографическая презентация лексемы *должен* в толковых словарях русского языка с указанием грамматических фактов, лежащих в её основе.